

حوا

فصل نامه علمی-فرهنگی انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه الزهراء(س)

سال اول/شماره دوم/بهار ۱۳۹۷

● زنان و توسعه ی جوامع

● تصویر زنان شاغل در پرده ی نقره ای

● اشتغال زنان در صدر اسلام

● عدالت جنسیتی در بازار کار

● استاد موفق، مادر موفق (مصاحبه با دکتر انسیه خزعلی)

بسم الله

فصل نامه علمی_فرهنگی انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه الزهراء(س)

سال اول / شماره دوم / بهار ۱۳۹۷

صاحب امتیاز:

انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه الزهراء(س)

مدیر مسئول:

مرضیه انبری

سر دبیر:

فاطمه فاضلی نیک

استاد مشاور:

دکتر الهام شریعتی

هیات تحریریه این شماره:

سارا رنجبری، الهام اقا بابایی، سمیه سادات حسینی، مرضیه انبری، زینب رستگار، مژگان صلابی، فاطمه علیزادنی

طراح و صفحه آرا:

آقای غلامرضا قدرتی

نشانی:

تهران، ونک، دانشگاه الزهراء(س)، دفتر انجمن اسلامی

تلفن:

۰۹۳۹۶۲۹۳۱۳۸

نشانی کانال تلگرام ، سروش ، ایتا ، بله:

havamag@

پست الکترونیک:

gmail.com@Havamag۹۶

با تشکر صمیمانه و قدردانی از سرکار خانم ها:

دکتر الهه مرندی، دکتر سیده لطیفه حسینی، دکتر انسبه خزعلی و سرکار خانم زهرا وزیری که در انتشار این شماره

از نشریه ما را همراهی کردند.

ما منتظر هرگونه پیشنهادات و انتقادات شما هستیم.

فهرست

۵	سر مقاله
۶	زن، اشتغال، توسعه
۸	اشتغال زنان در آیینه فقه و قانون
۹	تاریخچه ورود زنان به بازار کار
۱۰	بررسی اشتغال زنان در قانون مدنی
۱۱	تصویر اشتغال زنانه در قاب نقره‌ای
۱۲	اشتغال زنان در عصر پیامبر(ص)
۱۳	چند گام به سوی عدالت جنسیتی
۱۴	مصاحبه با دکتر انسیه خزعلی
۱۶	معرفی کتاب

سخن نخست

به تماشا سوگند و به آغاز کلام... مشارکت زنان در بازار کار، پدیده‌ی اقتصادی اجتماعی جدیدی است که جهان در طول چند قرن اخیر شاهد آن بوده است؛ نظرات متعددی در خصوص این پدیده‌ی اجتماعی از سوی جامعه‌شناسان ارائه شده است، بارنت صاحب فرضیه‌ی کمیابی معتقد است، تکثر نقش برای زنان موجبات فشار اجتماعی را فراهم می‌آورد و در مقابل زینر به فرضیه‌ی تجمع نقش‌ها اشاره دارد که بر اساس این فرضیه، ایجاد اعتماد به نفس زاینده‌ی اشتغال زنان است و میتواند تحرک و حضور اجتماعی آنان را فراهم آورده و اعتماد به نفس به بار آورد.

در ایران نیز در طی سال‌های اخیر، شاهد حضور زنان در عرصه‌های مختلف اعم از سیاسی و اقتصادی و امثالهم نیز بوده ایم به گونه‌ای گفته می‌شود، امروزه گرایش زنان به عرصه‌ی کار و فعالیت اجتماعی پیش از پیش افزایش یافته است، ولی با این وجود آمارها چیز دیگری نشان می‌دهد، همچنان که آمارها حاکی از آن است که نرخ مشارکت زنان در عرصه‌ی اشتغال و فعالیت اجتماعی در حدود یازده درصد است و این مسئله ممکن است در وادی امر اسفناک به نظر برسد. اگر به قوانین موضوعه ایران از جمله قانون اساسی نگاهی بیاندازیم خواهیم دید که به مسئله زنان و تضمین حقوق آنان از جمله اشتغال توجه اساسی شده است؛ چنانکه در دیباچه قانون اساسی آمده است:

"زن در مفهوم خانواده از حالت شیئی و یا در خدمت اشاعه مصرف زدگی و استثمار خارج شده و در ضمن بازیافتن وظیفه‌ی خطیر و پر ارج مادری در پرورش انسان‌های مکتبی پیش‌آهنگ و خود هم‌رزم مردان در میدان‌های فعال حیات می‌باشد و در نتیجه پذیرای مسئولیت‌های خطیرتر و در دیدگاه اسلامی برخوردار از ارزش و کرامتی بالاتر است" و در اصول مختلف آن به رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همگان اعم از زن و مرد در تمامی زمینه‌ها که می‌تواند اشتغال را نیز در بر بگیرد، اشاره دارد.

و در کنار موارد فوق، اصل بیست و یکم قانون اساسی به تضمین حقوق زنان در تمامی جهات تاکید دارد که نیز ایجاد بسترهای لازم برای ورود به بازار کار را در بر می‌گیرد.

در اسلام نیز، به حفظ جایگاه انسانی زنان تاکید فراوانی شده و در قرآن کریم برای زنان همانند مردان حق کسب و فعالیت اقتصادی قائل است و اشتغال زنان در عصر پیامبر اکرم شاهده‌ی بر این مدعاست، ولی آنچه که باید مد نظر قرار بگیرد آن است که اسلام اشتغال را برای زنان نه هدف که آن را در جهت خدمت خانواده و تقویت استعداد های آنان در جهت کمال و تعالی زنان معرفی می‌کند.

ینابراین چنان که می‌بینیم مبانی نظری فوق نشانگر این است که از لحاظ دینی و حتی قانونی مانعی بر سر اشتغال زنان وجود ندارد، ولی اینکه چرا وضعیت امروز اشتغال زنان در ایران و حتی جهان، عکس مطالب فوق است را به نظر می‌رسد در عوامل دیگری نظیر سیاسی و فرهنگی باید جستجو کرد.

خدا را شاکریم که فرصت دیگری حاصل شد تا میهمان نگاه مهربان و نکته سنج شما عزیزان باشیم و در حد وسع و توان کوچک علمی خود به مطالب فوق بپردازیم و امیدواریم به لطف شما عزیزان، بتوانیم گامی هر چند کوچک در جهت اعتلای حقوق زنان نیک اندیش سرزمینمان "ایران" برداریم.

در نهایت، شایسته میدانم از تمامی اعضا هیئت تحریریه و شما مخاطبان همراه، قدرانی و تشکر به عمل آورم؛ باشد که مورد قبول بانو "حضرت زهرا(س) الگوی و اسوه‌ی کامل نه زنان که بشریت قرار بگیرد.

برقرار و پاینده باشید
با احترام، فاطمه فاضلی نیک

زن، اشتغال، توسعه

دکتر الهه مرندی

اجتماعی پیریزی گردد. توجه به نقش موثر زنان در فرآیند توسعه در چند دهه اخیر بسیار مورد توجه قرار گرفته است. زیرا در تمام جوامع کم و بیش نیمی از جمعیت را زنان تشکیل می دهند، به همان نسبت آنان می توانند در صورت فراهم بودن شرایط در رشد و توسعه جامعه خود نقش داشته باشند. در فرآیند توسعه، زنان به عنوان نیمی از آمار عظیم جامعه، اهرم و بازوی توسعه هستند و عامل مهمی در پیشبرد فعالیت های اقتصادی محسوب میشوند.

امروزه یکی از مهمترین معیارها برای سنجش توسعه و پیشرفت هر کشور، نرخ مشارکت زنان در بازار کار است. نحوه ی توزیع موقعیت ها و منابع میان زنان و مردان در بازار کار، بر شاخص توسعه

کیفی هم دارد و مسأله اصلی بهبود کیفیت زندگی مردم است.

در تمامی نظریات توسعه تاکید بر انسان، استفاده از توانمندی های انسان و توسعه منابع انسانی است. هر جامعه انسانی نیز متشکل از زنان و مردانی است که تحت روابط متقابل اجتماعی، در عین وابستگی متقابل هر یک از دو جنس به یکدیگر، نقش و کارکرد ویژه ای را ایفا می کنند. نقش زنان در توسعه مستقیماً با هدف توسعه اجتماعی^۱ و اقتصادی بستگی دارد و از این رو در تحول همه جوامع انسانی عاملی بنیادی محسوب می شود. (غفاری، بیبا، ۱۰) لذا استراتژی های یک جامعه توسعه یافته، لازم است بر مبنای مشارکت هر چه فعالتر زنان در امور اقتصادی، سیاسی و

میل جوامع به سوی پیشرفت و کمال در عصر حاضر تحت عنوان « توسعه » بیان می شود. امروزه توسعه در تمام ابعاد خود از جمله مهم ترین موضوعات مطرح در هر جامعه ای می باشد. سرمایه همیشه محور اصلی بخش های توسعه بوده است. سال ها سرمایه مادی عامل توسعه به شمار می رفت اما با مشخص شدن نقش ارزنده نیروی انسانی در توسعه گونه دیگری از سرمایه یعنی سرمایه انسانی نیز به تدریج جایگاه شایسته خود را در تحلیل ها و برنامه های توسعه باز یافت. (طالقانی، ۱۳۸۷، ۲)

امروزه تلقی از مفهوم توسعه، فرآیندی همه جانبه است بدین معنا که توسعه عبارتست از رشد به علاوه دگرگونی، و دگرگونی هم نه فقط جنبه اقتصادی و کمی بلکه جنبه اجتماعی و فرهنگی و

اندازه را به صورت تسهیلات به زنان بیکار سرپرست خانوار اعطا نماید و مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری موظف گردید تا طرحهای لازم برای افزایش فرصتهای اشتغال زنان و ارتقاء شغلی آنان در چارچوب تمهیدات پیش بینی شده در این قانون و متضمن اصلاحات ضروری در امور اداری و حقوقی را تهیه و به منظور تصویب به هیأت وزیران ارائه کند.^۲ در برنامه چهارم در بخش ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی و در ماه ۱۰۱ دولت موظف شد تا درباره فرصت ها برای زنان و مردان و توانمندسازی زنان از طریق دستیابی به فرصتهای شغلی مناسب اقدامات لازم را انجام دهد. در بحث از بازار کار و تدوین برنامه ملی توسعه کار شایسته، رفع منع تبعیض و تساوی مزدها برای زنان و مردان در مقابل کار هم ارزش و برابری فرصت ها برای زنان و مردان و حتی توانمندسازی زنان مورد تاکید خاص قرار گرفته است.

در برنامه پنجم، توسعه و ساماندهی امور اقتصادی - معیشتی با اولویت ساماندهی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و زنان بدسرپرست، پیش بینی گردید و در برنامه ششم موضوع اشتغال زنان به طور خاص مورد توجه قرار نگرفته است. ملاحظه برنامه های توسعه پس از انقلاب اسلامی ایران نشان می دهد توجه مناسب و ویژه به اشتغال زنان در ابعاد مختلف آن، صرفاً در برنامه چهارم توسعه دیده می شود و در برنامه های بعدی توجه به رفع تبعیض در حوزه کار زنان و توجه به ابعاد مشارکت سیاسی و فرهنگی زنان در جامعه جای خود را به مشارکت اقتصادی داده است.

گزارش سازمان های بین المللی بیانگر آن است که میزان اشتغال زنان ایرانی در سال های اخیر از میانگین اشتغال زنان در کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا کمتر بوده است و این بیانگر آن است که بایستی توجه به حضور زنان در عرصه های اقتصادی و بازرگانی در برنامه های توسعه و قوانین و مقررات کشور افزایش یابد.

مربوط به شرکت همه جانبه زنان در فرآیند برنامه های توسعه ملی غالباً در دهه هفتاد میلادی، به تدریج وارد دستور کار سازمان های توسعه و عمران ملی و بین المللی گردید. تا سال ۱۹۸۰، بسیاری از کشورها و سازمان های بین المللی، مسائل مربوط به زنان را در برنامه های توسعه قرار دادند و دفاتر، ادارات و حتی در بعضی کشورها وزارتخانه های خاصی جهت بررسی به این امور اختصاص یافت.

نگاهی به جایگاه اشتغال زنان در شش برنامه توسعه پس از انقلاب اسلامی ایران نشان می دهد که در اواخر برنامه اول توسعه دیدگاه حاکم بر اشتغال کشور تغییر نموده و به سمت توجه به کارایی گرایش یافته است. در این دوران که همزمان با پایان جنگ تحمیلی بود، آموزش به عنوان اولویت برنامه، هم کارکرد اجتماعی و هم اقتصادی یافت زیرا هم تعداد زیادی اشتغال ایجاد کرد و هم موجب جذب جوانان اعم از دختران و پسران به تحصیل و در نتیجه به تعویق افتادن ازدواج و کنترل جمعیت گردید. این برنامه موجب بهبود شاخص های آموزشی و بهداشتی کشور مخصوصاً در مورد زنان گردید و در شاخص های توزیع درآمد ملی بهبودی نسبی ایجاد کرد. (دانشور حسینی، همان، ۵)

در برنامه دوم توسعه هیچ برنامه خاصی به طور ویژه برای اشتغال زنان پیش بینی نشده بود. اما در برنامه سوم توسعه در راستای تحقق سیاستهای اشتغال قانون برنامه سوم، نظام بانکی کشور موظف گردید درصدی از سپرده های قرض الحسنه پس

انسانی تاثیر گذار است و این شاخص، مقیاسی برای ارزیابی پیشرفت کشورهاست، شاخص توسعه انسانی (Human Development Index (HDI یکی از شاخص های بسیار با اهمیت برای درک موقعیت اجتماعی-اقتصادی کشورهاست.

شاخص توسعه انسانی سنجه ای است خالصه شده برای ارزشیابی پیشرفت درازمدت در سه زمینه اساسی توسعه انسانی: زندگی سالم و طولانی، دسترسی به دانش و استانداردهای زندگی آبرومندانه. (طالقانی، همان، ۱۲) (گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۵، ۲)

لازم به ذکر است که پیش از این در محاسبه شاخص توسعه انسانی، نرخ اشتغال زنان مطرح بود ولیکن از آنجایی که تعداد زنان شاغل در کشورها رشد یافته بدون آنکه وضع زندگی آنها بهتر شود و این نکته روشن می کند که زنان در خدمت توسعه قرار گرفته اند بدون آنکه توسعه به حال آنان مفید باشد بنابراین این شاخص سهم دریافت از درآمد ملی جایگزین نرخ اشتغال زنان شد. (دانشور حسینی، همان، ۶) اهمیت نقش زنان در توسعه موجب گردید تا مسائل

منابع

برنامه توسعه سیاسی اقتصادی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران (برنامه اول تا ششم)

طالقانی، غلامرضا (۱۳۸۷)، مدیریت توسعه، تهران، علم و ادب، چاپ اول.

غفاری، غلامرضا، بیتا، زنان و توسعه اجتماعی، حقوق زنان.

دانشور حسینی، نیرالسادات، ۱۳۸۴، نقش زنان در فرآیند توسعه نگاهی به برنامه چهارم و شاخص های بین المللی توسعه، کار و جامعه شماره ۶۴

https://www.un.org.ir/images/04._HDR_2015_Iran_Briefing_Note_-_Farsi.pdf

۱ - از نظر سازمان ملل، توسعه اجتماعی عبارت است از افزایش ظرفیت نظام اجتماعی، ساختار اجتماعی، نهادها، خدمات و سیاست بهره گیری از منابع برای زندگی مطلوب تر که در معنایی وسیع تر دربردارنده ارزش هایی است که معطوف به توزیع بهتر درآمد، دارایی و فرصت هاست.

۲ https://www.un.org.ir/images/04._HDR_2015_Iran_Briefing_Note_-_Farsi.pdf

۳ - برنامه سوم توسعه، ماده ۱۵۸، بند ب.

اشتغال زنان در آئینه فقه و قانون

با تاکید بر محدودیت ها و خلاهای موجود در این زمینه

الهام آقا بابایی

در هر نوع بررسی، سوالی که ابتدا به ذهن متبادر می شود خود موضوع می باشد که اشتغال و شغل یعنی چه و منظور از طرح عنوانی به نام اشتغال زنان چیست؟ دو نوع پاسخ برای این سوال می توان یافت: الف: اشتغال به معنای حضور در ساختار اجتماعی، آن هم به منظور بهره وری اقتصادی ب: اشتغال به معنای دارا بودن سهم تاثیر در تکامل جامعه

با فرض پذیرش تعریف اول که در سطح بین المللی ترجمه employment است و تقریباً کلیه مطالعات بر مبنای این تعریف انجام می گیرد، اشتغال به معنای دارا بودن پست رسمی درون یک ساختار (اعم از دولتی یا خصوصی) است که شاخصه ای برای گردآوری آمار رسمی در کشور برای مقایسه در سطح جهانی می باشد و تعیین کننده معیارهای دیگر مانند میزان سواد، کارایی و نهایتاً تشخیص اجتماعی است. این نگرش بسیاری از مشاغل را که مستقیماً سود اقتصادی ندارند حذف می کند.

با فرض پذیرش تعریف دوم، می توان نمونه هایی یافت که به معنای اول شاغل نیستند اما در تغییر اوضاع سیاسی و اقتصادی جهان نقش اصولی داشته اند. نمونه ی بارز آن حضرت امام خمینی بودند که در تمامی مراحل زندگی شاغل بودند (نجات یک وهله از تاریخ بشر) که منتهی به یک انقلاب عظیم جهانی گردید.

تعریف اشتغال زنان

اشتغال زنان از منظر اقتصادی در سه سطح خرد، کلان و توسعه تعریف می شود:

- ۱- اشتغال برای تامین زندگی خصوصی (سطح خرد)
- ۲- سهم بودن در ایجاد عدالت اجتماعی-سیاسی- فرهنگی- اقتصادی نظام موازنه (سطح کلان)
- ۳- سهم بودن در تکامل زندگی تاریخی (سطح توسعه)

با توجه به سطوحی که بیان شد، به جرات می توان گفت که قریب به اتفاق فعالیتها در جهت تأیید تعریف اول یعنی سطح خرد (تامین زندگی خصوصی) می باشد. بررسی سطح خرد در تعریف اقتصادی از اشتغال به این مطلب اشاره می کند که زنان باید بتوانند با دارا بودن شغل خارج از منزل به استقلال اقتصادی دست یابند تا به شوهر وابسته نباشند و در اجتماع حضور داشته باشند. اشکال این شکل این است که به مرور زمان خودمحموری را اصل قرار می دهد. از منظر فقه، برخی از دلایل به اشتغال زنان پرداخته اند. طبق اولین ادله اربعه (قرآن کریم) در سوره قصص، دختران شعیب پیامبر در دوران

محدودیت، محدودیت ناشی از زوجیت است. در قوانین ایران اسلامی برای متاهلان محدودیت هایی پیش بینی شده است (ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی). البته مردان نیز دارای محدودیت هایی هستند و بانوان نیز می توانند در صورت بروز اخلاق در معیشت خانواده و اثبات آن، به طریق قانونی مرد را از اشتغال به شغلش بازدارند.

از منظر فقهی، اگر شغل بانوان معارض با عفت آنان و حیثیت خانواده و موازین اسلامی و همچنین بدون اجازه شوهر باشد، حق اشتغال به چنین شغلی را ندارند.

خلاهای قانونی موجود در زمینه اشتغال بانوان

- ۱- فقدان سیاست منسجم و برنامه واحد در خصوص کاهش یا افزایش استخدام بانوان در دستگاه ها
- ۲- وجود سهمیه بندی جنسیتی و منطقه ای بدون توجه به توانایی و کارکرد بانوان
- ۳- عدم رعایت شایسته سالاری و بی توجهی به توانمندی و عملکرد زنان در حوزه پست های مدیریتی.

۴- عدم پذیرش قضاوت زنان واجد شرایط به دلیل باور به احساساتی بودن زنان

۵- عدم پیش بینی ممنوعیت کارها و شیفت های شبانه برای زنان

۶- عدم پیش بینی مرخصی برای بانوان سرپرست خانوار و عدم عمل به انواع مرخصی های کاری که طبق قانون اساسی برای زنان پیش بینی شده است

۷- عدم پیش بینی تقلیل ساعات کاری برای بانوان

۸- فقدان حمایت های قانونی موثر از بانوان در تمام جهات، مخصوصاً اگر شرایط شغلی سختی داشته باشند.

۹- تبعیض در بازنشستگی پیش از موعد میان بانوان و آقایان

۱۰- مشکلات اجرایی انواع بیمه ها برای زنان خانه دار

۱۱- مشکلات اجرایی بیمه های جبران خسارت و کاری برای بانوان شاغل

۱۲- عدم امکان حضور نمایندگان زنان کارگر در شورای عالی کار و نبود حفاظت فنی مناسب و عدم رعایت بهداشت در محیط کار بانوان

منابع و مأخذ

- ۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۲- قرآن کریم، سوره مبارکه قصص
- ۳- رساله عملیه آیت الله مکارم شیرازی
- ۴- کتاب جامعه شناسی حقوق زن، نویسنده: دکتر محمد حسن بردبار، انتشارات کتاب راه

پیری پدرشان به چوپانی اشتغال داشتند و همچنین طبق آیه ۲۴ سوره قصص، اطلاق و عموم استخراج شده شامل حق اتخاذ شغل نیز می شود که اگر بر اساس امور معروف و اخلاق حسنه باشد، مانعی ندارد. روایات نیز بطور مستقیم و غیر مستقیم دلالت بر جایز بودن اشتغال زن در خارج از منزل دارند.

شرایط اشتغال بانوان از منظر قانون و فقه از منظر فقه، همانطور که در قسمت تعریف بیان شد، ادله اربعه و سایر منابع دلالت بر جواز اشتغال بانوان دارند، مگر آنکه مخالف امور معروف و اخلاق حسنه باشد. از منظر قانون اساسی (اصل ۲۸)، هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند و دولت موظف است شرایط مناسب را برای همه افراد جهت اشتغال ایجاد نماید. طبق این اصل، شروط اشتغال: ۱- تمایل ۲- عدم مغایرت با اسلام ۳- عدم تعارض مصلحت عمومی ۴- عدم تداخل در حقوق دیگران. در این اصل و بندهای ۲ و ۴ اصل ۴۳ قانون اساسی به عبارت (همه افراد) اشاره شده که اعم از زن (زوجه یا غیر زوجه) و مرد (زوج یا غیر زوج) است. طبق اصل ۲۱ قانون اساسی، تعبیر حقوق زن در تمام جهات، عام بوده و یکی از مصادیق آن حق اشتغال است. در قوانین عادی، حدود مشخصی برای اشتغال تعریف شده که نمونه ی آن را می توان در ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی مشاهده کرد. این ماده به زوج حق داده از اشتغال زوجه در شرایطی که در منطق ماده قید شده، جلوگیری کند. به این مفهوم که زوج در غیر از شرایط مذکور در ماده، حق ممانعت از اشتغال زوجه را ندارد. لذا از این ماده استنباط می شود که زوجه حق اشتغال دارد و زوج هم در شرایطی حق دارد با شغل زوجه ممانعت کند. طبق قانون کار، حق اشتغال زوجه مسلم بوده و به حقوق بانوان کارگر اشاره شده است و قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری مصوب سال ۱۳۷۴ نیز به اشتغال زنان در محاکم دادگستری اشاره کرده است.

محدودیت های فقهی و قانونی اشتغال زنان

این محدودیت ها عبارت اند از: ممنوعیت قضاوت، ممنوعیت اشتغال در نیروهای مسلح و محدودیت ناشی از زوجیت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تصویب قانون اساسی، قوانین عادی با شرع و قانون اساسی تطبیق داده شد و حقوق زنان، از جمله حق اشتغال، مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اصلاحیه ماده واحده استخدام قضات دادگستری با آوردن کلمه (مردان) صراحتاً اشتغال زنان به قضاوت (صدور حکم به معنای خاص) را نهی کرده است. مهمترین

تاریخچه ورود زنان به بازار کار و بررسی تطبیقی این مسئله در مقایسه با دول خارجه

مژگان صلابی

ورود زنان به بازار کار را اگر به شکل امروزی تصور نکنیم می توان قدمت آن را به پیش از تاریخ و انسان های اولیه رساند آن هنگام که مردان برای شکار به جنگل ودشت می رفتند زنان در اطراف محل سکونت خود به کشت و زرع مشغول شدند و می توان به این مسئله اشاره داشت مکتشف کشاورزی که بعد ها تبدیل به صنعت شد زنان بودند این مسئله اولین صحنه از حضور زنان برای ورود به بازار کار بوده است.

حال اندکی جلوتر می آییم در دوران ورود به عرصه تمدن و شهر نشینی آیا زنان به بازار کار وارد شدند یا این مسئله به دوره معاصر باز می گردد؟ برای این پرسش پاسخ های متعددی وجود دارد. با توجه به اینکه علم مشاوره جنسیتی به دوره معاصر باز می گردد (که در اگلی موارد نادیده انگاشته می شود) اما در مواردی محدود در ایران باستان این مسئله به روشنی دیده می شود به طوری در ساخت تخت جمشید از مردان برای ساخت وساز واز زنان در امور دفتری و یایگانی استفاده می شد و یا اینکه در دربار مدیریت خیاط خانه قصر در اکثریت مواقع با زنان بوده است در حالی که این مسئله را در تمدن رقیب یعنی یونانی ها و رومی ها به هیچ وجه دیده نمی شود در واقع ورود زنان به بازار کار در کشور های غربی و به طور کلی تمدن غرب به بعد از انقلاب

پیدا کرد.

همین امر موجب شد نقش زنان در جامعه به صورت چشمگیری نمایان شود. یکی از دلایل این امر رشد و پیشرفت صنعت و گسترش شهرنشینی در ایران بود، چرا که در آن زمان دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دولتی و غیرانتفاعی در کشور رشد چشمگیری داشتند که با هدف تربیت نیروی متخصص جهت جذب در نیروی کار راه اندازی شده بودند.

زنان در دوران صنعتی (قرن نوزدهم) تقریباً هم زمان با دوره معاصر در ایران با دو انگیزه متفاوت از سوی سرمایه داران و خانوارها به بازار کار روی آوردند. سرمایه داران برای تسهیل انباشت سرمایه، و همانطور که اشاره شد از نیروی کار زنان سود می

بردند؛ زیرا زنان دست مزدهایی بسیار کمتر از مردان دریافت می کردند و موقعیت اجتماعی پایین تر، آنان را به تحمل شرایط نامساعد محیط کار وامی داشت.

تأیید از انقلاب صنعتی کار زنان خارج از خانه به کار آنان در خانه شباهت بسیار داشت؛ یعنی به شکل سنتی آن، ورود به حوزه هایی نساجی، لباس، بهداشت، آموزش، و خدمات اداری رده های پایین. گذشته از آن زنان حتی در پیش رفته ترین کشورها هرگز به اشتغال کامل دست نیافتند. به طوری که امروزه جنسیت در میزان کف حقوق و تأمین اجتماعی آنان تأثیر گذار است، به طوری که در آلمان طبق قانون زنان ۳۰ درصد کمتر از مردان حقوق می گیرند و در برخی از حوزه های کاری مانند حوزه های سیاسی، نظامی، امنیتی، مدیریت های استراتژیک، مدیریت های فناورانه، مشاغل با نیاز به مهارت فنی بسیار بالا و... در ورود زنان به این عرصه ها، ایستادند.

صنعتی باز می گردد آن هنگام که کارخانه به نیروی کار ارزان و همچنین آرام احتیاج داشتند، شروع به استفاده زنان کردند.

با ظهور اسلام و اندکی بعد ورود این دین مقدس به ایران جدای از نگاه والایی که اسلام و پیامبرش به زنان داشت و استقلال مالی که برای ایشان قائل بود مستنداتی از ورود و فعالیت زنان به بازار کار و عرصه اقتصادی جامعه در زمان حکومت پیامبر دیده می شود که اینک بانوی بزرگ اسلام حضرت خدیجه همسر گرامی پیغمبر اسلام از تجار بزرگ و پرنفوذ به بیان امروزی از تجار بین المللی نیز به شماری رفتند. ورود زنان به بازار کار از این بازه زمانی تا دوره معاصر فراز و نشیب های بسیاری را داشت. همانطور که اشاره شد زنان از ابتدا وارد فعالیتهای مولد اقتصادی شده بودند.

در دوره معاصر اولین حضور رسمی زنان در بازار کار ایران به دوران قاجار بازمی گردد و شواهدی مبنی بر کنشگری اجتماعی زنان را در این دوره دیده می شود. لکن علاوه بر موارد سنتی، ورود زنان به بازار کار هنوز به شکل مدرن دیده نمی شود. بعد از انقلاب مشروطه و روی کار آمدن پهلوی ها و از سال ۱۳۱۹ با افزایش تعداد زنان تحصیل کرده بر تعداد زنان شاغل نیز افزوده شد. و این زمان را می توان محدوده ورود زنان به بازار کار به شکل مدرن دانست اما با وجود توجه و تأکید ظاهری رژیم پهلوی بر حضور گسترده زنان در جامعه، رضا خان و فرزندش هیچ گاه نظر درستی به طور کلی درباره زنان و به طور خاص ورود آنها به بازار نداشتند.

آنچه که آمار و ارقام نشان می دهد در سال های ۱۳۳۵، ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵ به ترتیب ۹/۷، ۱۳/۲۶ و ۱۳/۷۷ درصد از کل شاغلان را زنان تشکیل داده اند. بعد از انقلاب اسلامی ایران روند ورود زنان با تغییراتی در ساختار ورود زنان به بازار کار مواجه شد و در واقع پیش از انقلاب اکثر زنان شاغل دارای تحصیلات عالی و دانشگاهی نبودند، اما بعد از انقلاب این گروه جای خود را به زنان تحصیل کرده و خیره سپردند. افزایش حضور زنان در دوره های آموزشی سبب شد سهم زنان تحصیل کرده در کل جمعیت زنان شاغل نیز تغییر کند و از ۴/۷ درصد پیش از انقلاب به ۱۱/۵ درصد در سال ۶۵ برسد. از اواخر دهه ۶۰ و ورود زنان به بازار کار رونق بیشتری

اشتغال زنان به روایت قانون

بررسی اشتغال زنان در قانون مدنی

سارا رنجبری

شغل همسرش منافی مصالح خانوادگی با منافی حیثیت خود زن باشد می تواند مانع اشتغال او شود، البته آن هم به حکم دادگاه و نه صرفاً به اراده شوهر.

پس حق ممانعت از اشتغال برای شوهر فقط در صورتی قابل اعمال است که دو خصوصیت فوق الذکر را بتواند در دادگاه اثبات کند. البته ماده ۱۸ قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۵۳ این حق را برای زوجه نیز پذیرفته است. طبق این ماده در صورتی که زوجه شغل شوهر خویش را منافی حیثیت خود یا مرد یا مصالح خانوادگی بدانند در صورتی که مشکلی در معیشت خانواده ایجاد نکند با حکم دادگاه می تواند شوهر خود را از اشتغال به حرفه خاصی منع کند.

با توجه به مواد ذکر شده در بالا می توان این گونه نتیجه گیری کرد که قانون گذار اشتغال زنان را محترم شمرده و ریاست خانواده را به معنی مجوزی برای ممانعت زوجه از کار ندانسته و فقط تحت شرایطی این حق را برای زوج قائل شده است که مانع اشتغال زوجه شود. البته قانون این حق را هم به زن داده است که حق اشتغال را ضمن عقد نکاح شرط کند تا زن در طول زندگی مشترک برای اشتغال بیرون از منزل به مشکلی بر نخورد.

در پایان ذکر این نکته ضروری است که از نظر نگارنده اشتغال زنان بیرون از منزل نه یک ارزش ویژه برای آن هاست و نه خانه دار بودن یک زن ضد ارزش تلقی می شود بلکه حق انتخاب و تصمیم گیری و احترام و حمایت از انتخاب یک فرد است که ارزشمند می باشد و نشانه یک جامعه بالغ این است که شرایط به گونه ای فراهم باشد که افراد جامعه بتوانند در مسیر رشد و تعالی شان بدون قضاوت و پیش داوری سایرین قدم بردارند، چرا که در این صورت حمایت قانون از اشتغال زن دارای ارزش و اهمیت می باشد.

در اصل ۲۸ قانون اساسی قانون گذار مقرر کرده است که " هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند."

همچنین در بند ۲ اصل ۴۳ نیز آمده است "..... تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قراردادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد....."

اصل ۲۱ قانون اساسی نیز که به طور کلی به زنان اختصاص دارد بدین شرح است: " دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

ایجاد زمینهای مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او....."

همان طور که مشهود است در قانون اساسی مان اشتغال زنان بدون هیچ گونه قیدی به رسمیت شناخته شده و حتی دولت موظف به ایجاد و تضمین زمینه های آن شده است.

با این حال در قانون مدنی این حق به تعبیری برای زنان محدود می شود. در ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی قانون گذار ریاست خانواده را به عهده شوهر گذاشته است و عده ای با تفسیر این ماده این گونه استدلال می کنند که زوج می تواند مانع خروج همسر از خانه و بالتبع آن اشتغال او در بیرون از منزل شود اما با توجه به ماده ۱۱۱۷ همان قانون "شوهر می تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن باشد منع کند."

با توجه به توضیحات بالا می توان گفت زوج حق منع همسر از اشتغال را به طور مطلق ندارد چرا که طبق این ماده شوهر فقط در صورتی که

در گذشته رسم بوده که زن بعد از ازدواج مسئول امور داخلی منزل می شد و شوهر نیز امور بیرون از منزل را رتق و فتق می کرد و این شکل از زندگی مصداق یک زندگی ایده آل محسوب می شده است.

کم کم با گذشت زمان تغییراتی در اندیشه و سبک زندگی خانواده ها روی داد که دیگر با همان مصداق های سابق زندگی ایده آل گذشته، زوجین به اندازه قبل احساس خوشبختی نمی کردند. ریشه این تغییرات را شاید بتوان افزایش تحصیلات زنان و همچنین تغییر در اوضاع اقتصادی جامعه دانست. چرا که به عقیده بسیاری از مردم در اوضاع فعلی برای داشتن یک زندگی حداقلی و نه چندان مرفه هم گاهی نیاز به شاغل بودن زن در کنار شوهر برای گذران زندگی لازم و ضروری است. البته رشد آمار زنان شاغل را نمی توان محدود به مشکلات مالی و تأمین معیشت خانواده دانست چرا که تعداد زنان شاغل مرفه نیز کم نیست. همین طور زنان فراوانی هم هستند که علی رغم تحصیلات دانشگاهی و آکادمیک علاقه ای به کار بیرون از منزل ندارند.

بنابراین می توان گفت تمایل به اشتغال بیرون از منزل در زنان نه همواره ناشی از یک نیاز مادی است و نه منحصرنا ناشی از بالا رفتن سطح سواد و تحصیلات آن ها، که در واقع این امر در بیشتر مواقع یک انتخاب نشات گرفته از سر علاقه به حضور در جامعه و پرورش استعدادها می باشد. البته سهم عوامل بالا را نمی توان نادیده گرفت اما در اکثر موارد در نهایت علاقه و انتخاب شخصی فرد موجب ادامه مسیر خواهد شد چرا که نیاز مادی ممکن است روزی رفع شود اما ادامه اشتغال برای زن همچنان یک امر ضروری به حساب بیاید.

حال باید دید اگر زنی علاقه مند به حضور در جامعه و فعالیت اجتماعی باشد آیا قانون از او حمایت خواهد کرد؟

تصویر اشتغال زنانه در قاب نقره‌ای

سمیه سادات حسینی

باشند. این نگاه، در نهایت، به نفع اشتغال همه زنان نیست. چراکه زنان عادی‌تر و با توان کمتر را محق به اشتغال، نمی‌داند.

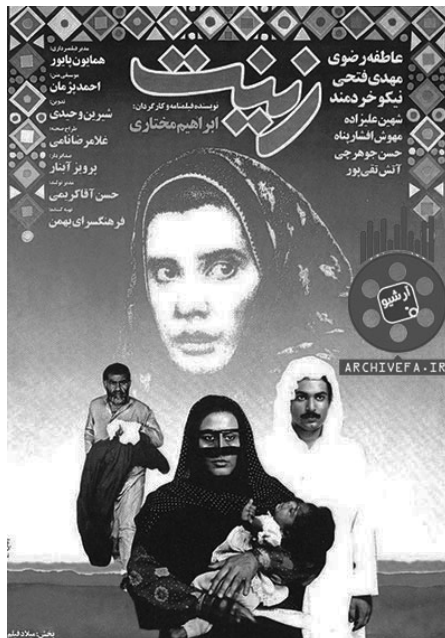
نگاه سوم به مسئله اشتغال زنان در قاب نقره‌ای، به حقیقت جامعه نزدیک‌تر است و در عین اینکه بازهم مسئله اصلی را برای زنان شاغل، کنار آمدن با جامعه و خانواده می‌داند، اندکی پیش می‌رود و نمایی از موفقیت‌ها و پیشرفت‌های شغلی این زنان را هم به نمایش می‌گذارد. همچنین علت اصلی اشتغال را نیاز مالی زن معرفی نمی‌کند. برای این نگاه، سریال‌های «پایتخت» سری چهارم و «گلیشفته» مثال‌های مناسبی هستند.

اما حقیقت این است که هنوز سینما و تلویزیون ایران، اگر فرض کنیم قصد اصلاح باور عمومی نسبت به مسئله اشتغال زنان را دارند، از آنچه در بطن جامعه می‌گذرد، بسیار عقب‌تر هستند.

در بطن جامعه، زنان پیشرفت‌های شغلی و تحصیلی خود را پی می‌گیرند؛ به موفقیت‌های چشمگیری دست می‌یابند؛ تعداد مردانی که به‌کل با اشتغال همسر خود مخالف باشند، به سرعت رو به کاهش است. نگاه عمومی در طبقه متوسط شهری، این

نیست که صرفاً از سر نیاز مالی، زنان شاغل شوند؛ همچنین همکاری‌های مردان در زمینه انجام مشترک امور منزل و فرزندان، افزایش یافته است. در حقیقت جامعه پیش از هنر، دریافته است که توسعه همه‌جانبه و پایدار، در گروی این است که زن و مرد، با رضایت هر دو و در قالبی منصفانه، در جامعه، پیشرفت را تجربه کنند و وظایف شخصی و اجتماعی خود را انجام دهند.

مهارت خود، در حال جنگیدن یا لاقل دچار چالش با جامعه پیرامونی است. این نوع نگاه، رایج‌ترین زاویه‌ای است که دوربین رسانه را به سوی مسئله اشتغال زنان چرخانده است. در اغلب این فیلم‌ها، استدلال جامعه پیرامون زنی که خواهان اشتغال است، به این صورت است که «اگر مردی هست که تو را حمایت کند، نیازی نیست تن به سختی اشتغال بدهی.» و زن شخصیت اصلی، در طول داستان با این دیدگاه می‌جنگد و در انتها موفق می‌شود شغل خود را نگاه دارد. نمونه شاخص این نگرش، فیلم «زینت» است. این نگرش، در جهت کمک به زنان برای اصلاح باور جامعه است و از دو جهت این دیدگاه را نقد می‌کند. اول اینکه لزوماً برخوردار نبودن از حمایت مردانه، انگیزه‌ای برای اشتغال زنان نیست. و دوم اینکه برای زن هم مانند مرد، به مثابه انسانی که برای مهارت‌افزایی در زمینه مورد علاقه خود، تلاش کرده، اشتغال، سخت و از سر اجبار نیست. بلکه ممکن است لذت ناشی از موفقیت در انجام یک مهارت، هدف اصلی اشتغال یک زن باشد.

در این نوع نگاه، و در این دسته از فیلم‌ها، اغلب، به منظور دفاع از اشتغال زنان، پیش‌فرض دیگری تلویحاً پذیرفته و تبلیغ می‌شود که زنان قادرند مسئله اشتغال خود را طوری مدیریت کنند که به جنبه‌های زنانه شخصیتشان و وظیفه سنتی اداره امور منزل و تربیت کودکان، لطمه‌ای وارد نشود. در حقیقت در بسیاری از این فیلم‌ها، زنانی محق برای اشتغال دانسته شده‌اند که از توان فیزیکی بیش از مردان برخوردارند و می‌توانند همزمان در تمام ساعات، در حال انجام کار بیرون یا درون منزل

اگر به آمار مراجعه کنیم، در خواهیم یافت که تعداد زنان شاغل، تحصیل کرده و دارای انواع موفقیت‌های فراخانوادگی و به عبارتی اجتماعی، در مقایسه با دهه‌های قبلی، تفاوت چشمگیری کرده است. اگر نگاهی به زنان پیرامون خود بیندازیم هم، این وضعیت را به وضوح مشاهده خواهیم کرد. در بطن جامعه، زنان، گرایش بیشتری به تحصیل پیدا کرده‌اند. برای داشتن شغلی شایسته و استفاده از توانایی‌های ذاتی و مهارتی خود، تلاش بیشتری می‌کنند و زمانی که چنین شغلی یافتند، صرفاً به داشتن آن اکتفا نمی‌کنند و روزبه‌روز در شغل خود، موفقیت‌های تازه‌ای پدید می‌آورند و حتی گاهی در گستره شغلی خود، به‌عنوان فردی درجه یک، شناخته می‌شوند.

اما سینما و رسانه‌های تصویری از این واقعیت اجتماعی چه تصویری نشان می‌دهد؟ در سینما و تلویزیون پس از انقلاب، به مرور تعداد فیلم‌هایی که زنان را شاغل نشان می‌دهند، بیشتر شده است. هرچند هنوز درصد بسیار کمی از فیلم‌ها را شامل می‌شود. اما این تصویر چگونه است؟ به‌طور کلی می‌توان سه رویکرد در بازنمایی این مقوله در قاب رسانه مشاهده کرد:

اول: در برخی فیلم‌ها، زنان شاغلی هستند که موضوع اصلی فیلم، خودشان یا حداقل شغلشان، نیست. این زنان اغلب به این صورت بازنمایی می‌شوند که به درآمد شغل خود «محتاج» هستند و تلویحاً انگیزه اشتغالشان، نیاز مالی عنوان می‌شود. مثلاً «من، ترانه پانزده سال دارم»، «در بند»، «اینجا بدون من» و «رگ خواب».

دوم: در برخی دیگر، خود اشتغال زنان، مسئله اصلی است. زن، برای داشتن شغل و برای استفاده از

اشتغال زنان در عصر پیامبر (ص)

زینب دستگاریپناه

داشت. در سفینه البحار جلد دوم آمده است که ام ایمن هنگام ظهور حضرت مهدی (عج) به همراه دوازده زن دیگر در رکاب آن حضرت حاضری شونند.

در هیچ سند تاریخی از عصار اول هجری شاهد مخالفت پیامبر اکرم (ص) با اشتغال زنان نیستیم. در آن دوره گونه‌های مختلف روایت را داریم که پیامبر اکرم (ص) زنان را از حضور در عرصه‌های فروشندگی، تجارت، آرایشگری، فروش لوازم آرایشی و... نهی نکردند و نوع برخوردشان با این اشخاص و مشاغل به گونه‌ایست که هیچ ذمی دیده نمی‌شود، بلکه حتی تشویق هم می‌کنند. زنانی در آن زمان خانه به خانه می‌چرخیدند و آرایشگری می‌کردند؛ حورا و زینب عطاره (عطر فروش) از این دسته‌اند؛ زنانی که تجارت پارچه می‌کردند؛

و حتی زنانی که کارگاه‌های اشتغال داشتند و از زنان دیگر استفاده می‌کردند؛ در هیچ کدام از این موارد دیده نشده که حضرت رسول (ص) عکس العمل منفی نسبت به اشتغال زنان داشته باشد. و گاهی حتی در زمینه رشته آنها تعالیمی دارند که موجبات شگفتی آن شخص و هم‌صنفانشان را در پی داشته است؛ چنانچه در مواجهه با زینب عطاره در حدیثی که از امام صادق (ع) بیان شده است میبینیم پیامبر (ص) به او توصیه ای در مورد کسب و کارش دارند:

(روزی پیامبر (ص) به خانه وارد شدند و زینب عطاره را در میان زنان نشان دیدند. حضرت رو به او کردند و فرمودند: هر گاه تو به خانه ما می آیی خانه ما خوشبو می شود زینب در پاسخ گفت: بلکه خانه های تو به بوی خوش خودت خوشبو تر است. پیامبر (ص) فرمودند: هر گاه عطر می فروشی آن را با چیز دیگر میامیز که این کار به تقوا نزدیکتر و برای دارایی پاینده تر است.)

و نمونه های بسیار زیاد دیگری از زنان در آن عصر وجود دارد که برای دستیابی به الگویی از اشتغال زنان منطبق با سیره ی پیامبر اکرم (ص) کافی است. به نظری رسد با رجوع به سبک زندگی نبوی و بررسی نگاه ویژه ی ایشان به حضور اجتماعی زنان و بویژه اشتغال زنان بسیاری از سردرگمی های زنان مسلمان در عصر حاضر سامان بگیرد و انتظار میرود اندیشمندان در این حوزه بر ارائه ی الگویی برای اشتغال زنان باتکیه بر سیره ی نبوی اهتمام جدی داشته باشند.

مشارکت داشتند؛ ایشان در مدیریت فدک، مدیر نمونه کشاورزی بودند و با آن گستردگی فدک و باقی ملک‌های پدرشان، به خوبی نیروهای متعددی را به کار بسته بودند و آنها را مدیریت می‌کردند و از حاصل آنها به بسیاری از فقرا و مستمندان انفاق میکردند.

در برخی روایات داریم که حضرت زهرا (س) در خانه بافندگی می‌کردند. در روایتی آمده است که پیامبر اکرم (ص) پارچه‌ای را به حضرت علی دادند (یا در برخی منابع ذکر شده است که مواد اولیه ریسندگی و بافندگی را دادند) و گفتند که فاطمه با این، برای شما پیراهن بدوزد.

هند دختر حذیفه فرزند مغیرم لقب به ام سلمه نمونه ای دیگر است. وی از زنان بزرگوار و عالی مقام صدر اسلام بود که پس از شهادت همسرش، همسر پیامبر (ص) شد.

وی از محدثین است و به دلیل علم و معرفت ویژه اش یار رسول اسلام در مشورت بود. ام سلمه نمونه ای از زنان دانشمند و صرخویش است. احادیثی که از ام سلمه نقل کرده اند به بیش از سیصد حدیث میرسد. از جمله در فضائل اهل بیت (ع) و به خصوص راوی اصلی حدیث کسا.

زینب دختر جحش همسر دیگر پیامبر (ص) است که با پسر خوانده ی ایشان زید بن حارثه ازدواج کرد و پس از چندی از او جدا شد.

خداوند در سوره شریفه احزاب به پیامبرش دستور داد که با زینب ازدواج کند و رسول خدا (ص) نیز با آن که از هیاهوی مخالفان پروا داشت امر خدا را اطاعت کرده و با زینب ازدواج کرد.

زینب به دباغی پوست اشتغال داشت و از این راه کسب درآمد میکرد. بسیار بخشنده بود تا آنجا که در زمان عمر دوازده هزار درهم از بیت المال به او دادند و همه ی آن را به مستحقان صدقه داد و آن را فتنه دانست.

یکی دیگر از زنان تاثیر گذار در این عصر (ام ایمن) است. از بانوان آگاه، شجاع و مخلص بود که در حد توان خود از محضر حضرت زهرا (س) در بهره گیری از علوم و دانش ها و ارزشهای اسلامی استفاده های فراوان برد و به مرحله ای بسیار عالی از کمالات معنوی رسید. در جنگ احد و خیبر حضوری فعال داشت و تنها خدمتگزار پیامبر اکرم (ص) از طایفه ی زنان بود. وی مادر سردار جوان سپاه اسلام اسامه است که فرماندهی سپاه اسلام در جنگ بارومیان را برعهده

از نظر اسلام زن در هر زمینه ی مشروعی حق کار دارد، همان طور که مرد حق دارد در هر زمینه مشروعی کار کند. پس می تواند در مزرعه یا کارخانه، در فعالیت تجاری و یا زمینه های مختلف دیگر جامعه به کار پردازد.

طبق تفاسیر قرآنی و روایات قوانین در مورد کار همه عمومی هستند و هیچ تفاوتی میان انواع کارها قائل نشده اند. از این نوع برخورد می فهمیم که اسلام در کار و نتیجه آن بین زن و مرد فرقی نمی گذارد.

در اسلام چیزی به نام مزد زن یا مرد وجود ندارد که زن چقدر بگیرد و مرد چقدر بگیرد. هر یک را توافق او با کارفرما تعیین میکند. این نگاه راه را بر بهره کشی رایج از زنان در بیشتر کشورهای صنعتی می بندد.

شاید بررسی حضور اجتماعی زنان و بویژه اشتغال آنان در عصر پیامبر نگاه جامع تری در این زمینه در اختیار ما قرار دهد. چرا که زنان مسلمان در قرن اول هجری هم عصر با زنانی هستند که در کشورهای غربی در تاریکی تفکر کلیسایی در خانه هایشان محبوس شده بودند.

به همین منظور به معرفی برخی از زنان فعال در حوزه ی اجتماعی در قرن اول هجری می پردازیم. حضرت خدیجه (ع) دختر خویلد، زنی پاکدامن

و عفیف بود و بازرگانان قریش به حساب می آمد. در ساختمان دواشکوبه زندگی می کرد. غلامان و خدمتکاران پیرامونش کمر به خدمت

بسته بودند. در اینکه این ثروت را از پدرش به ارث برده بود یا همسرانشان برای او به جا گذاشته بودند اختلاف است. اما احتمال قوی آن است که این اموال از همسرانش به جای مانده بود و او با ذکاوت و مدیریت این اموال را گسترش داده بود. خدیجه (ع) اولین فردی بود که به اسلام گروید و هر چه داشت از مال و دارایی و نیروی شکیبایی همه را در راه خدایه کار گرفت.

نمونه ی دیگر از زنان فعال در حوزه ی اشتغال و فعالیت اجتماعی خاندان پیامبر اکرم (ص)، حضرت زهرا (س) می باشند.

اگر از حضور فعال ایشان در حوزه تفسیر قرآن و آموزش معارف دینی بگذریم ایشان در حوزه ی اقتصادی نیز بانویی فعال در عصر خود بودند.

فدک را رسول گرامی اسلام (ص) به حضرت فاطمه (س) بخشیدند. سرزمینی که به روایتی شامل ۱۲ روستا بود و باغات فراوانی داشت. حضرت زهرا (س) در نگهداری از دام و در کشاورزی

چند گام به سوی عدالت جنسیتی

مرضیه انبری

واحد های متناسب با دختران و پسران در طول سال های تحصیل به آن ها ارائه شود مثلا آموزش های فنی بیشتر به پسران و آموزش های هنری بیشتر به دختران.

ارزش گذاری بیشتر برای خانه داری:

هم اکنون در فرم های رسمی خانه داری معادل بیکاری محسوب میشود که از دو بعد معنوی و مادی باید به این مهم پرداخته شود در جهت زدودن کلیشه ی خانه داری = بیکاری در بعد معنوی بیش از هر کسی رسانه ملی و سینما به عنوان دو رسانه ی پر مخاطب مسئول هستند که چه تصویری از خوشبختی یا تیره روزی زن خانه دار به نمایش می گذارند و تا چه سان درگیر غلو و یا سیاه نمایی می شوند.

در بعد مادی همان طور که میدانید در متون فقهی و دینی ما زن در ازای انجام کار منزل مستحق دریافت پاداش می باشد.

حال در جهت اینکه بعد مادی روابط زوجین کمرنگ شود بهتر است نهاد خارج از خانواده به این مسئله ورود پیدا کند. شورای عالی انقلاب فرهنگی دولت را ملزم به پرداخت مستمری به زنان خانه دار نماید.

کار نیمه وقت و اعطای تسهیلات:

همان طور که پیش تر اشاره شد در جهت ممانعت از دو شغله شدن زنان یعنی انجام خانه داری و اشتغال همزمان بهترین راهکار کار نیمه وقت برای پر کردن اوقات بیکاری و ممانعت از فرسودگی است. البته برای زنان سرپرست خانوار باید این کار معادل تمام وقت باشد.

در کنار این امر لازم است روند اعطای تسهیلات از جمله تامین اجتماعی برای اوقات بیماری ، مرخصی با حقوق زایمان ، کمک به زنان روستایی دارای مشاغل خاص مثل بافندگی برای یافتن بازار فروش اجناس خود تسریع شود.

مجموعه ی عوامل بالا هر چند مستلزم هزینه است اما تاثیر آن در دراز مدت می تواند به رضایت زوجین از نقش های خود در خانواده و جامعه بیانجامد.

سالانه در اقتصاد امروزی است، کار بیمزد زنان در حوزه خانگی تا اندازه زیادی نادیده گرفته میشود"

فمنیست های رادیکال و مارکسیست به ترتیب خانه داری را در خدمت مردان و نظام سرمایه داری معرفی میکنند. در عین حال جامعه شناسی فمنیستی این نکته را نیز بیان میکند که کار خانه در کنار کار بیرون از منزل فشار مضاعف به زن وارد میکند و ایشان خواستار مداخله ی مردان در امور منزل می باشند.

با توجه به گسترش اشتغال زنان شاید از مرحله ی تردید ها درباره ی فلسفه ی این مسئله گذر کرده باشیم و حال باید درباره ی تمهیداتی که به بهتر اداره شدن جامعه کنونی می انجامد فکر کنیم.

عواملی که میتواند عدالت جنسیتی را فراهم آورد بخش عمده ی آن به دولت مردان باز می گردد مثل:

اصلاح حوزه ی آموزش و پرورش:

دختران و پسران حدود ۱۲ سال از عمر خود آموزش های یکسان میبینند و چون مشاوره ی تحصیلی صحیح به آن ها ارائه نمی شود نمی توان انتظار داشت هنگامه ی ورود به دانشگاه رشته ی متناسب با خود را انتخاب کنند . این مسئله کلیشه های غلط فکری را نیز به دنبال دارد که مثلا یک رشته ی خاص حوزه های مختلف آن که زنان و مردان میتوانند مشغول به کار شوند به درستی مشخص نمی شود. مثلا رشته معدن همه فقط به کار سخت در معدن می اندیشند نه حوزه ی کانی شناسی!

بهتر است در کنار مشاوره ی صحیح تحصیلی

عدالت واژه ای که برای مدت مدیدی تعبیر به تساوی و برابری می شد. امیر المومنین علی (ع) در حکمت ۴۳۷ نهج البلاغه عدالت را قرار گرفتن هر چیز در جایگاه خود تعریف می کند. "الْعَدْلُ يَضَعُ الْأُمُورَ مَوَاضِعَهَا"

عدالت جنسیتی ، مسئله ای که بیش از هر چیز وقتی صحبت از اشتغال و بازار کار برای زن و مرد به میان می آید مطرح می شود.

اشتغال زنان اکنون دیگر پدیده ی جدیدی محسوب نمی شود و زاییده ی عوامل مختلفی همچون فشار اقتصادی بر خانوار ها در کلان شهر ها ، سبک تر شدن امور داخل منزل با گسترش تکنولوژی ، افزایش تحصیلات زنان و جدا شدن واحد تولید از خانه با گسترش شهر نشینی و تقسیم کار تخصصی می باشد.

این پدیده تاثیراتی نظیر مخدوش شدن امنیت روانی اطفال در اثر جدا شدن از مادر ، گسترش مهدکودک ها و کم شدن تاثیرات تربیتی مادر در کودکان و خلا های عاطفی فرزندان را به همراه آورده است.

جامعه شناسان درباره ی این که کار داخل منزل چه جایگاهی دارد سخن گفته اند. "پارسونز" تقسیم کار سنتی برای اجتماعی شدن کودک و الگو گرفتن پسر از پدر و دختر از مادر و همچنین حفظ جایگاه عاطفی زن در خانه را ضروری می داند. "گیدنز" بیان میکند : "هر چند کار خانگی از نظر ارزش تقریبا معادل یک سوم کل تولید

استاد موفق، مادر موفق

مصاحبه با دکتر انسیه خزعلی

تهیه و تنظیم: فاطمه علیزادینیا، مرضیه اندری

سلام و تشکر از فرصتی که در اختیار ما قرار دادید. خانم دکتر بیوگرافی مختصری از خود بیان می کنید؟ مایل هستیم بدانیم شما در چه سالی ازدواج کردید فرزندان شما با چه فاصله متولد شدند؟

من در سال ۵۹ یکی دو ماه مانده به شروع جنگ ازدواج کردم. مراسم ازدواج ساده بود عجله داشتم چون میخواستم امام(ره) خطبه ی عقد

بعد از ظهر چهارشنبه ۲۶ اردیبهشت/۱۳۹۷ فرصتی مهیا شد با دکتر انسیه خزعلی مصاحبه مختصری داشته باشیم؛ ایشان عضو هیئت علمی دانشکده ادبیات بوده و ریاست سابق دانشگاه الزهراء(س) را در کارنامه پر افتخار خود دارند.

سوابق درخشان تحصیلی و کاری ایشان _ علی رغم داشتن چهار فرزند_ مسئله ای بود که سبب شد برای شماره دوم نشریه "حوا"، به سراغ ایشان برویم.

پایین به مهد کودک نسیاردم حتی گاهی سر کلاس نمی رفتم چون با زمینه ی قبلی دروس حوزه امکان این بود که برخی دروس را خودم بخوانم. رشته ادبیات عرب را به خاطر این که تسلط بیشتری روی متون دینی داشته باشم انتخاب کردم تا استنباط های درست تری از روایات و احادیث به دست آورم ایضا به خاطر ارتباطی که با دروس حوزه داشت . میتوانستم با رتبه ای که آورده ام رشته هایی مانند حقوقی را انتخاب کنم.

بعد که در این رشته شروع به تحصیل کردم اهداف دیگری نظیر ارتباط با کشور های جهان اسلام نیز به هدف اولیه ی من اضافه شد و بعدها سال هایی از عمر من یعنی از سال ۷۲ من در بحث زباندانان حج و ارتباط با کشور های عربی سپری شد.

شما گفتید شغل همسر شما نیازمند سفر های متعدد بود. به شما کمک می کردند؟

شرایط به گونه ای نبود که این انتظار را داشته باشم. حضرت امام آن زمان سخنرانی کرده بود که زنان بسیاری از حقوق را می توانند در عقد مطرح کنند حتی حق طلاق را . و من حق تحصیل ، حق کار ، حق طلاق را پیش از عقد مطرح کردم که البته در مورد آخر همسر کمی تردید داشت که بپذیرد.

یکی از بستگان همسرم به او گفته بود گفته بود اگر زنی نخواهد با تو زندگی کند که به زور نمی توانی نگهش داری ، حق طلاق را بده قدرت ناز کردن از زنان گرفته میشود(همراه با خنده)

البته خب الان که به این مسئله فکر می کنم جدای از مسئله ی احساسات و عواطف خاص زنان و مردان به نظر من مرد تلاش بیشتری برای حفظ همسر خویش میکند.

به همسرم گفتم که باید در کار خانه به من کمک کنید ایشان قول ندادند گفتند اگر فرصت شد او خب البته به خاطر شرایط شغلی پیش نیامد تاکید داشتند کار های بیرون از خانه به بچه ها لطمه نزند. الحمد لله با توکل بر خدا و برنامه ریزی این اتفاق نیفتاد حتی بسیاری از کار های اضافی را نیز از قبیل دوخت و دوز انجام میدادم و جنبه تفریحی داشت.

خانم دکتر ضمن صحبت ها گفتید هم سابقه ی بین المللی نظیر ارتباط با کشورهای عربی داشته اید و هم سابقه ی آکادمیک داشته اید . آیا پیش آمده به خاطر کلیشه های جنسیتی با آقایان مقایسه شوید و به خاطر زن بودن کنار گذاشته شوید؟

محیط هایی که من در آن حضور داشتم رقابت با آقایان مطرح نبود مثلا همین دانشگاه الزهراء که شاید بیشتر رقابت بین خانم ها می باشد. در بحث مبلغین حج ورود ما تا حدودی عجیب بود چون سال ها آقایان به عنوان زباندان میرفتند و اولین گروه خانم ها ما بودیم که در آزمون آقایان شرکت کردیم و خانم ها رتبه های بسیار خوبی کسب کردند من نفر اول شدم و مسئولیت قسمت خانم ها به من سپرده شد

ما در خواست اختیارات جداگانه برای کار کردن داشتیم که خب کمی عجیب بود . مکان و امکانات به ما اختصاص دادند کار به صورتی پیش رفت که برنامه هایی که ما برای زباندانان داشتیم از قبیل حلقه های مباحثه و.. در بخش بین الملل سابقه نداشت و زمینه ی

ما را جاری کنند. حتی مهریه را هم تعیین نکرده بودیم وقتی خدمت امام رسیدیم ایشان پیشنهاد ۱۴ سکه دادند و ما هم پذیرفتیم . سپس توصیه ی خاص خود را به ما کردند : "بروید باهم بسازیم"

موقع بازگشت از مراسم عقد مختصری که جهت آشنایی با بستگان همسر در شیراز بود ، خبر حمله ی عراق و تصرف بخشی از خوزستان را شنیدیم. به همسرم گفتم حال که وضعیت اینگونه است ماندن جایز نیست و به هر نحوی شده باید به مرز بروم. همسرم پیشنهاد داد صبر کنم ولی هنوز در قید و بند موافقت ایشان نبودم و بی تاب و هیجانی شده بودم و گفتم من حتما میروم!

در آن زمان شهید قدوسی مکتب توحید را برای خواهران در قم راه اندازی کرده بود و جز اولین حوزه هایی بود که خواهران وارد آن شدند تا پیش از آن حوزه های علمیه زیاد واحد خواهران را به رسمیت نمی شناختند و بعضی خانم ها مجبور بودند معلم خصوصی بگیرند. من سال ۵۶ وارد حوزه شدم از طریق حوزه نیز برای اعزام به جبهه اعلام آمادگی کردم همسرم نیز با من همراه شد تخصص ایشان عمران بود و برای کار های سازندگی شروع به کار کردند . در آن برهه بحث تمرد گروهکهای ضدانقلاب مطرح بود به ما خانم ها پیشنهاد دادند کردستان تازه توسط شهید چمران آزاد شده و آن جا مناسب تر است برای کار . در کردستان هم در قالب کمکهای اولیه به مجروحان رسیدگی میکردیم و هم با مردم برای کار فرهنگی ارتباط می گرفتیم در آن زمان تبلیغات علیه امام و انقلاب بسیار زیاد بود و دید مردم نسبت به حرکت انقلاب بد بود که همه از جانب اسرائیل و آمریکا سازماندهی می شد.

تشکر از توضیحات شما. خانم دکتر تحصیلات آکادمیک خود را از چه زمانی آغاز کردید فرزندان شما کی متولد شدند؟

من تحصیلات حوزوی را از سال ۵۶ شروع کردم یعنی بعد از سوم راهنمایی وارد حوزه شدم و دیپلم را به صورت متفرقه میخواندم و در سال آخر دبیرستان فقط برای امتحانات نهایی به قم می آمدم و دوباره به کردستان باز میگشتم. فرزند اولم سال ۶۱ به دنیا آمد بچه ی دوم سال ۶۵ وقتی بندر عباس بودیم به دنیا آمد چون ساکن یک شهر نبودیم و مرتب جابجا میشدیم نمی شد به صورت متمرکز درس بخوانم و بخشی از دروس حوزه ی علمیه قم را علی رغم سخت گیری به صورت مجازی با گوش دادن نوار دنبال می کردم. سال ۶۶ به محض بازگشت به تهران کنکور شرکت کردم و همان سال اول کنکور در دانشگاه تهران با رتبه ۲۴ قبول شدم

کارنامه ی تحصیلی شما سرشار از ستاره های درخشان است. تحصیل با وجود فرزندان برای شما سخت نبود؟

به هر حال برای آسایش به دنیا نیامده ایم . دنیا پر از سختی است و در سختی آفریده شده و با نوع نگاه و برخورد با آن می توان از لحظات استفاده بهینه کرد و بر سختی ها غالب شد ، هنر مدیریت کردن این مسائل می باشد. اگر برنامه ریزی کنیم لذت آن بیشتر از زمانی است که همه چیز مهیا می باشد. روز کنکور یک نوزاد چند ماهه داشتم برایم خیلی سخت بود . گاهی بچه را سر کلاس میبرد گاهی خواهرم مواظبت می کرد. اما بچه را به خاطر آسیب های احتمالی در سنین

تحول در قسمت آقایان را هم به وجود آمد. یکی از آقایان که مدیر یکی از بخش‌ها بود یکبار به من گفت چرا اینقدر کار می‌کنید که من گفتم خب زمینه برای کار کردن هست و وظیفه داریم از شرایط استفاده کنیم. گفت با مجموعه هماهنگ نیستید مثل دست بزرگ تر از بدن شده اید و من گفتم دست درست بزرگ شده بقیه را با این دست هماهنگ کنید!

گاهی حساسیت به موفقیت خانم‌ها پیش می‌آید. احساس ناراحتی می‌کردند و میخواستند مانع تراشی کنند به هر حال در مجموعه‌های کاملاً زنانه هم ممکن است گروه‌هایی نخواهند گروه‌های دیگر پیشرفت کنند. نزاع برای حرکت همه جا وجود دارد مثل برخی کشورها که توان دیدن رشد پیشرفت ایران را ندارند و از قدرت گرفتن آن در منطقه می‌ترسند.

پیشنهاد شما در باب اشتغال زنان چیست؟ نقش و رسالت زن چگونه است؟ آیا فقط مادری مهم است؟ اشتغال تا کجا باید پیش برود که نقش مادری را مختل نکند؟

رهبری بحثی را مطرح می‌کنند که چند نقش بی‌بدیل برای زن وجود دارد: مادری، همسری، حضور اجتماعی: مادری که پدر از عهده‌ی آن بر نمی‌آید و نقش همسری که سایر بستگان یک مرد نمی‌توانند آن آرامش را برای مرد ایجاد کنند همانطور که کسی جز مرد نمیتواند پشتوانه‌ی همسرش باشد. و نقش منحصر به فرد دیگر زن نقش اجتماعی اوست مثلاً بحث شرکت در انتخابات و آگاهی سیاسی که نمیتواند این مسوولیت را به دیگری بسپارد. این نقش‌ها تاثیر گذار در سرنوشت یک ملت است

اما اینکه شغل و درآمد و .. داشته باشد باید در مرحله‌ی بعد از نقش‌های اصلی باشد. اما با زمانبندی ممکن است. مثلاً تقید خود من این بود تا بچه‌ها مدرسه نرفته اند شغل تمام وقت نداشته باشم. وگرنه تا قبل از آن فعالیت‌های بین‌المللی و درسی داشتم که همه قابل انعطاف بودند اگر برای فرزندانم مسئله‌ای پیش می‌آمد می‌توانستم در کنار آن‌ها باشم معتقدم برای بچه‌ها در سن خردسالی کسی نمی‌تواند جای مادر را بگیرد و صدمات جبران‌ناپذیری در نتیجه‌ی دوری از مادر به آن‌ها وارد می‌کند.

اشتغال تماماً ملازم با خروج از منزل نیست اشتغال نیمه وقت هم گزینه‌ی خوبی است مخصوصاً با شرایط فعلی و گسترش فضای مجازی بسیاری از شغل‌ها در منزل می‌توانند تعریف شوند. رهبری بارها فرمودند موافق اشتغال زنان هستند با حفظ دو مطلب حفظ حریم خانواده و حفظ عفاف زن

ما مبینیم برخی از خانم‌ها علاقه‌ای به کار بیرون از منزل ندارند ولی تن به خانه‌داری هم نمی‌دهند در واقع حتی برای برخی زنانی که به خانه‌داری علاقه دارند هم این کار وقت تلف کردن معنا شده است. پیشنهاد شما برای این کلیشه چیست؟

خانه‌داری باید جایگاه خود را پیدا کند چرا که فقط آشپزی کردن و خدمت‌رسانی یدی نیست. در فلسفه و حکمت قدما ابتدا تدبیر منزل مطرح میشود سپس تدبیر مدن. خانه‌داری در واقع مدیریت و نظارت بر اجرای صحیح امور مربوط به داخل منزل است. در زبان

عربی به زن خانه‌دار "ربة البيت" گویند. و با این تدبیرگری امور یدی میتوانند تقسیم شوند بین تمام اعضای خانواده. من برای فرزندانم همواره تقسیم کار کرده‌ام مادر بیشتر نقش تربیت کردن را دارد و این به نظر من کار کمی نیست. گفته‌اند معلمی شغل انبیا است و مادری و تربیت کردن هم دنباله‌ی همین مسئله است که نوعی ربوبیت مشابه کار خداوند است.

معضلات و محاسن جامعه همه از خانواده بر میخیزد. باید توجه کرد اگر مادران از مسائل اجتماعی بریده شوند و به روز نباشند بعد از مدتی توان تربیت فرزند را ندارند چون از پس پاسخگویی صحیح به نیازهای جدید فرزندان بر نمی‌آیند. زن بعد از بزرگ شدن فرزندان در حدی که از سن خردسالی فاصله بگیرند میتواند فعالیت‌های اجتماعی خود را افزایش دهد. نوع نگاه به خانه مهم است اگر نگاه تجملاتی باشد هیچگاه کار خانه تمام نمی‌شود ولی برای من بیشتر تفریح و تنوع در کار بود و نشاط آور.

تشکر از وقتی که در اختیار ما قرار دادید در نهایت توصیه‌ی شما برای ما دختران جوان که با تعریف‌های مختلفی از خانه‌داری و اشتغال روبرو هستیم چیست؟

از هر طرف بام افتادن خطا است. نمی‌شود گفت همه چیز اشتغال و مسائل اجتماعی است و اهمیت خانواده را رها کرد یا حتی برخی فراتر از این هم میروند و به خاطر کار اصلاً بچه‌دار نمیشوند. در حالی که خانواده جز فطرت انسان است حتی در کشور‌های اروپایی هم از زنانی که از نظر شغل و موقعیت اجتماعی کاملاً تامین هستند وقتی از آرزوهایشان می‌پرسند میگویند خانواده و همسر خوب! و این نفی‌شدنی نیست نمیتوانیم خانواده را مانع معرفی کنیم این یک خطر است همانطور که اکنون خانواده‌ها روزبه روز کوچک‌تر شده و ما حتی برای جایگزینی جمعیت هم مشکل داریم.

به هر حال حفظ تعادل بین خانه و اجتماع نیاز به تدبیر دارد چرا که هر دو لازم است. نیاز به برنامه‌ریزی، زمانبندی و جلوگیری از اتلاف عمر دارد و فراتر از همه نیازمند به توکل بر خدا و داشتن نیت خالص برای رسیدن به اهداف بلند و متعالی.

تشکر از وقتی که در اختیار ما قرار دادید.

اشتغال زنان

معرفی کتاب

زینب رستگار پناه

نگاهی گذرا به جهان معاصر و روزن زنان به حوزه ی دانش و پژوهش و فناوری، دستیابی به توانایی های بالای علمی و تحصیل هنرها و مهارت های مهم صنعتی و فنی، و در مواردی ربودن گوی سبقت از مردان حکایت دارد.

از سوی دیگر سیاست های حمایتی دولت های جدید در زمینه ی حمایت از مشاغل زنان، به عهده گیری بسیاری از کارکردهای خانواده دولت و نیز نهاد های مردمی خصوصی چون شیرخوارگاه ها، مهد کودک ها و مدارس، کاهش فعالیت های خانه داری به دلیل وجود وسایل پیشرفته و صنعتی و در نتیجه آزاد شدن وقت زنان در خانه، و از سوی دیگر، افزایش هزینه های زندگی در شهرهای صنعتی موجب شده است تا زنان به اشتغال بیرون از خانواده روی آورند و دوشادوش مردان در فعالیت های اجتماعی و اقتصادی شرکت کنند.

کتاب اشتغال زنان به همت لیاسادات زعفرانچی به قلم تحریر در آمده است. این کتاب که در مرکز آموزش و ریاست جمهوری به چاپ

رسیده است مجموعه ای از مقالات و گفتگوها از اندیشمندان معاصر ایرانی در حوزه ی زنان گردآوری شده است.

در انتهای نیز گفتگوهایی با دکتر رزاقی و دکتر مکنون به چاپ رسیده است.

اولین مقاله ی این کتاب به عوامل، پیامدها و رویکردهای اشتغال زنان از نگاه مدیریت اجتماعی می پردازد.

مقاله ی دوم نقش رسانه ها در روند اشتغال زنان را بررسی می کند.

در مقاله ی سوم با وضع اشتغال زنان در نظام بین الملل آشنا می شویم.

اشتغال زنان در خانواده موضوع مقاله ی چهارم این کتاب است. مقاله ی پنجم با هدف افزایش مشارکت زنان و ارائه ی راهکارهای موثر در استفاده از نیروی کار زنان، اشتغال مشارکتی و پاره وقت را پیشنهاد می کند.

در مقاله ی ششم این کتاب به جایگاه اشتغال در توسعه ی نظام اسلامی پرداخته میشود. مقاله هفتم وضعیت اشتغال زنان در ایران را بررسی می

کند و مقاله ی هشتم به موضوع زنان متأهل، کار و ارزش ها می پردازد. مقاله ی پایانی کتاب نیز به اشتغال زنان در آرا و ادبیات فقهی اختصاص دارد.

ناشر کتاب در بخشی از کتاب به این موضوع اشاره دارد که: مجموعه ی پیش روی ابعاد گوناگون اشتغال زنان را در قالب موضوعات مختلف، گاه از منظر اجتماعی، گاه از نگاه فقه و حقوق بررسی کرده است. گرچه مجموعه نظم منطقی دارد، از آنجاکه ساختار نظام مندی بر آن حاکم نیست، از پراکندگی ایی جزئی رنج می برد.

همچنین با توجه به اینکه نویسندگان مقالات در حوزه اشتغال زنان رویکردها و پیش فرض های خاص خود را دارند، خواننده با رویکردهای گوناگونی آشنا میشود با در نظر گرفتن این مطلب میتوان گفت کتاب (اشتغال زنان) کوشیده است تا نگاهی جامع به موضوع اشتغال زنان داشته باشد و با کنار هم قراردادن آرا و اندیشه های صاحب نظران مختلف در این حوزه به ارائه ی الگویی بپردازد که تمام جهات این مساله را پوشش دهد.

گزارش تصویری: نشست بررسی چرایی عدم احقاق حقوق زنان در مطالبات سیاسی جناح ها

نشریه ی حوا با همکاری واحد سیاسی انجمن سیاسی دانشجویان همزمان با هشتم مارس، روز جهانی زن اقدام به برگزاری نشستی باموضوع بررسی چرایی عدم احقاق حقوق زنان در مطالبات سیاسی جناح ها کرد. در این نشست از اولین شماره ی نشریه ی حوا و کتاب خاطرات سفیر رونمایی شد.

انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه الزهراء(س) با همکاری نشریه ی حوا برگزاری کند:

**بررسی چرایی
عدم احقاق
حقوق زنان
در مطالبات
سیاسی جناح ها**

سخنران:
دکتر فرشته روح افزا

زمان:
سه شنبه ۱۵ اسفند
ساعت ۱۵ الی ۱۷

مکان:
دانشگاه الزهراء(س)
سالن کوثر

زنِ اسلامی عبارت است از آن موجودی که دارای ایمان است، دارای عفاف است، متصدی مهم‌ترین بخش تربیت انسان است، اثرگذار در اجتماع است، دارای رشد علمی و معنوی است، مدیر کانون بسیار مهم خانواده است، مایه آرامش جنس مرد است؛ همه‌ی اینها در کنار خصوصیات زنانگی است، مثل لطافت، مثل رقت قلب، مثل آمادگی دریافت انوار الهی؛ این الگوی زن مسلمان است؛ همین خصوصیتی که پیغمبر اکرم در بیانات متعدد به مناسبت تمجید از فاطمه‌ی زهرا (سلام‌الله‌علیها) یا خدیجه‌ی کبرا یا به نحو کلی درباره‌ی زن بیان کرده؛ این الگوی اسلامی است.
مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۱۷/۱۲/۱۳۹۶